

19.

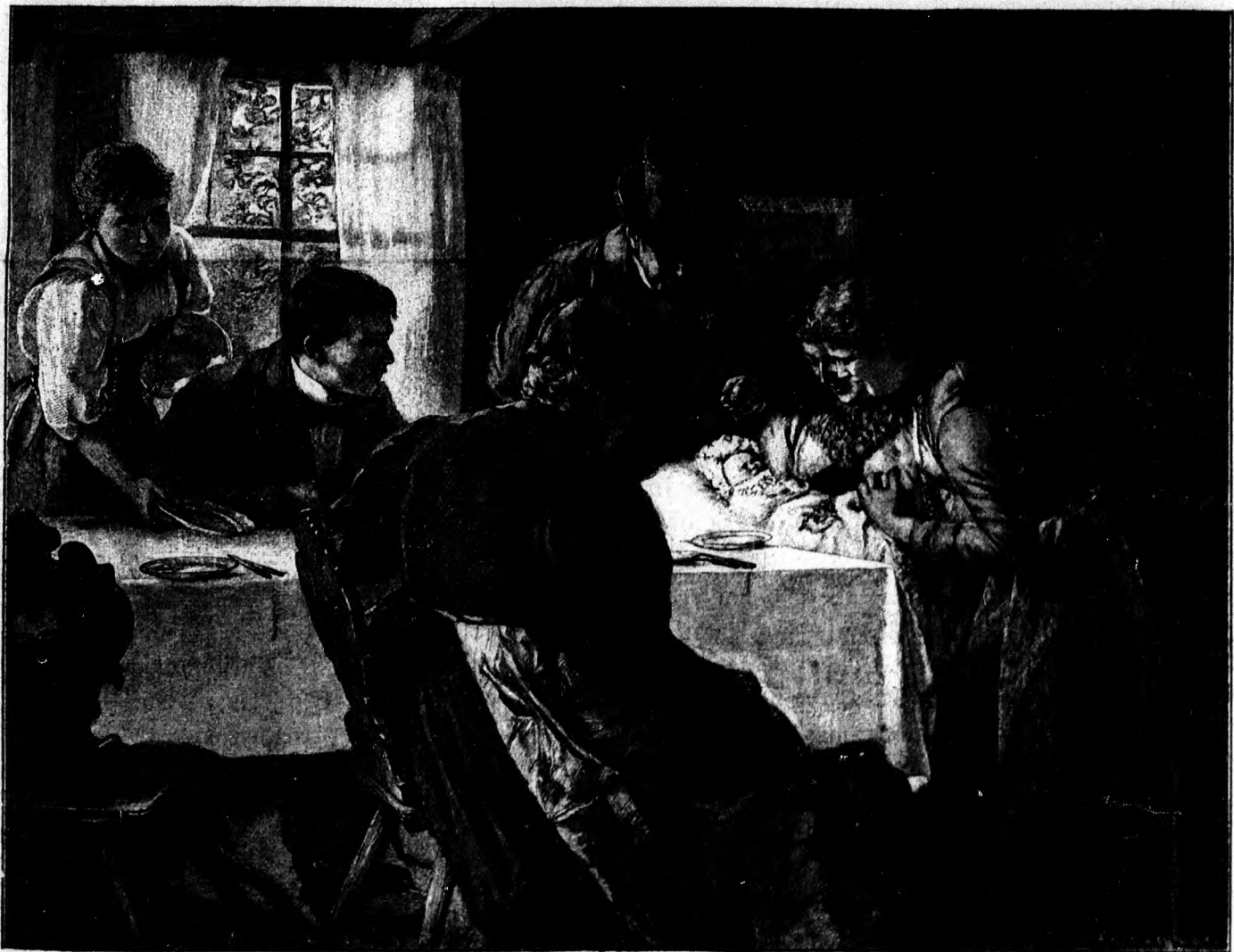
OPRAVDOVÝ

KREŠŤAN

M. J. HORNÝANSZKY
Könyvtár
Névezettség
1900. évi 9/111. sz.

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodi každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok	4 kor. — hal.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNÝANSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	2 „ — „		
Na štvrt roka	1 „ — „		
Jednotlivé číslo 6 halierov.			

Nový občan.

Vol'áčo o ľudových školách a náboženstve.

Pojednávanie rozpočtu ministerstva verejnej výučby a náboženstva išlo tohoto toku veľmi rýchle a hladko. Príčinou toho bola tá okolnosť, že minister Wlassics je chorý a tak pri pojednávaní nemohol byť prítomný v sneme, lež nútený je zdržovať sa na ďalekom juhu, aby sa zotavil. A keď by rozpočet tohoto ministerstva bol býval aj bez všetkej dišputy prijatý, aj vtedy by sme si za povinnosť držali jedno-druhé preriecť o verejnej výučbe a náboženstve.

Osveta, vzdelanosť a učenosť vývodia dnes na každom poli. Všetky národy hlavný zreteľ obracajú na školy, dobre vediac, že základnou výchovou mládeže kladú stály, pevný základ napredovania a rozkvetu svojho. Dávno sa už minuly tie časy, keď sa hovorievalo, že písať a čítať vedieť treba iba pánovi, že takéto daromnice nie sú pre chudobného, jednoduchého človeka. Dnes všetky národy pretekajú sa v tom, aby dľa možnosti všetci synovia a dcéry ich zadovážili si aspoň tie najpotrebnejšie znalosti, totižto aby sa naučili čítať a písať. S časom na čas uverejňujú sa štatistické výkazy a tu sa jednotlivé národy honosia, že u nich všeobecná vzdelanosť natoľko pokročila, že percent tých, ktorí nevedia čítať a písať je veľmi malý. A takéto všeobecné rozšírenie vzdelanosti dá sa docieľiť iba pomocou dobrých ľudových škôl. Na vývin týchto kladie sa všade hlavná váha. A u nás dlhý čas práve ľudové školy boli natoľko zanedbané, že sa o ne málokto staral.

No nič netrvá večne a tak nemohol večne trvať ani macošský stav ľudových škôl. Jasná hľa sa financie krajiny natoľko zmohly, že z rozpočtu bol deficit vyhostený, hneď sa obrátil zreteľ na ľudové školy. Nejdeme tu vyratovať, že o koľko viac sa na tieže ročne obrátilo, dosť na tom, keď poukážeme na to, že výdavky ministerstva výučby posledne každoročne zvýšily sa o ohromnú summu; ž ktorej veľká časť venovaná bola na ľudové školy. A v tomto ohľade je veru mnoho čo doháňať. Keď sa tak dobre rozhládime po našich ľudových školách, mnoho najdeme medzi nimi takých, ktoré povolaniu svojmu ani zďaleka nezodpovedajú. Už samé miestnosti školské sú tak mizerné a tak zle vystrojené, že si tam deti ani

pri najlepšej vôli učiteľa nemôžu zaopatriť potrebné vedomosti. Inde zase školská miestnosť by aj zodpovedala koľko-toľko svojmu povolaniu, len že tu je zase učiteľ tak neučený, že sa od neho deti nemôžu nič naučiť.

Vláda musí tedy hľadieť, aby obom nedostatkom odpomohla. Tomu nedostatku, že v mnohých obciach školská miestnosť cieľu nezodpovedá, vláda tak odpomáha, že núti obce, aby postavily cieľu zodpovedajúcu budovu, ktorú potom štát vezme do prenájmu a s árendou vyplatí tú farchu, tú dlžobu, ktorú obec bola nútená na seba uvaliť, aby vystavila školskú budovu. Aby si ale obce mohly zadovážiť schopných učiteľov, to sa usiluje vláda tak docieľiť, že všade tam, kde ju o to patričná obec požiada, doplní plat učiteľov na 400 zlatých. Aj tento plat není síce taký, jaký zasluhujú učelia, ktorí dietky naše vzdelávajú a vyučujú; pritom všetkom ale je taký, že z neho učiteľ pri zodpovednej skromnosti a šanobnosti môže aspoň vyžiť. Že mnohé obce nemohly dostať súceho učiteľa, toho príčinou bolá tá okolnosť, že dávaly učiteľom svojim také platy, že tie, jako sa hovorí, k zomretiu hľadom boly priveľké, k vyžitiu ale primalé. Samo sebou sa rozumie, že v takýchto okolnosťach za učiteľa išiel len ten, kto sa už iného nevedel lapiť. Dnes chvala Pánu Bohu tieto pomery sa zmenily, dnes už s malými výnimkami učelia všade majú slušné platy a všade sú natoľko vzdelaní, že sa im môže s uspokojením sveriť výchova mládeže.

Že ešte všade v každej obci niet dosiaľ zodpovedajúcej budovy a že učiteľ nemá všade slušný plat, tomu sú na príčine patričné obce a konfessie, ktoré dosť nerozmyslene a nemúdre zdráhajú sa pomoc od štátu prijať, aby vraj následkom toho nemusely dať štátu vplyv na školu. O tomto sme už neraz písali a za každým sme odsúdili takéto úzkoprsé pokračovanie a ani dnes nemôžeme takéto pokračovanie pochváliť. Kde ľudová škola není taká, žeby povolaniu svojmu mohla zodpovedať, tam sa obyvatelia iba samých seba trescú a nenahraditeľnú škodu zapríčiňujú defom svojim. Pomaly ale spriateľujú sa obce s tou myšlienkou, že pýtajú pomoc od štátu a tým

si len k vďake zavazujú to pokolenie, ktoré dnes prijíma prvé základy vzdelanosti.

Ešte na jedon zjav musíme poukázať. Ľudári vždy hromžia na štát, že násilne zošttátnuje školy. Aj teraz pri pojednávaní rozpočtu ministerstva verejnej výučby ozvali sa boli ľudoví vyslanci proti sošttátneniu škôl a vytýkali vláde, že násilne odoberá obciam a konfessiam ich školy. Štátny sekretár Zsilinszky v svojej reči dokázal, že štát všetko iné robí, len násilným spôsobom nezostátnuje školy. Hovoril, že tak mnoho obcí uchádza sa o prejatie školy do štátnej správy, že ministerstvo není vstave všetkým prosbám vyhoveť. A toto je potešiteľný znak. Obce nahliadajú, že keď školy svoje oddajú štátnej správe, vtedy budú tieže dokonalejšie, čomu sa hlavne majú radovať deti, lebo v tomto páde nadobudnú si základnejšie známosti, čo bude len im k osohu. V náboženskom ohľade tiež nezaostanú, lebo veď štát platí kňaza, ktorý deti vynaučuje viere. Aj z tohoto vidieť, že ľudári nevyberajú veľmi medzi prostriedkami, pomocou ktorých chcú liberálnu vládu očierniť pred ľudom. Rozchyrujú, že vláda násilne odoberá školy a vysvitlo, že práve naopak, vláda ani nestačí zadosť urobiť všetkým obciam, ktoré sa uchádzajú, asice dobrovoľne, o prejatie škôl do štátnej správy.

Chceme ešte pár slov povedať o tom smutnom zjave, ktorý sa teraz začína ukazovať. Je to ten zjav, že sa začína silne vyvinovať náboženský rozdiel. Ľudia začínajú sa deliť dľa náboženstva. Katolíci oddelujú sa od luteránov a títo zase bočia od katolíkov a obidvaja hromžia na židov. Takéto úkazy upomínajú nás na smutný stredovek, kde sa pre náboženstvo viedly krvavé vojny a tisíce a tisíce ľudí vykrvácalo. Veru oddalujeme sa od Kristovho učenia, ktorý nekázal, aby sme mečom a ohňom plienili iného vierovyznania bližných svojich, lež aby sme ich poučovali. Zabúdame, a až veľmi, na život Kristov, ačkoľvek sa vydávame za dobrých kresťanov. Nehľadajme ešte aj náboženské roztržky, dosť ich už máme aj tak v krajine, dosť trpkosti zapričiňujú národnostné rozdiely. Keď k nim pridáme ešte aj náboženské, tak budeme mať už tu hotové peklo. Každý nech vyznáva svoje náboženstvo, svoje vierovyznanie z hĺbky srdca a nech zadržuje prikazy jeho, pritom ale nech každého nechá v pokoji, ktorý je iného vierovyznania a nech v bratskej láske neživa s ním.

Slovo k rodákam.

I nôž je osožný, i oheň potrebujeme, ba ešte aj mnohé jedy rozumne užívané sú liekom. Keď ale vražedlná ruka vedie nôž, keď nesvedomitý zločinec iskru do suchej strechy, alebo do pušného prachu vrhne a keď s jedom čo i len neopatrne zachádzame: hotové je nešťastie, pohroma, smrť.

Nuž, možno riecť, že nie tak veci sú nebezpečné, ako skorej spôsob, jakým zachádzame s nimi.

Makavý príklad tohoto podáva nám oná neblahá vrstva politikov, ktorá už od pár rokov vždy a všade náboženstvo do politiky mieša a to nie tam kde treba, kde by to miestnym bolo, ale zavše vtedy a tam, kde k tomu nielen žiadnej potreby niet, ale kde je to rozhodne škodné.

Veď ich možno na prstoch počítať, tak málo je i medzi činnými politikmi takých, ktorí by boli bez náboženstva a ohromná väčšina všetkých politikov a diplomatov ctí si a zveľbuje vieru, uznáva a vyznáva svätosť náboženstva, cíti jeho moc a blahonosnosť. Každá viera je lepšia ako nevera a povera; každé náboženstvo má za základ vieru v bytnosť najvyššiu, no a kresťanské náboženstvo je a ostane vždy a večne tým najlepším, aké len človečenstvo na zemi dosiahnuť môže. Poklad je ono, čo zdroj spasenia: preto ho je hriech nadužívať a zneužívať.

Ovšem *kresťan má vždy a všade byť kresťanom slovom i skutkom, nie ale púhym názvom.* V myslení i konaní viesť ho majú pravdy kresťanské: nesmie ale nekresťansky myslieť, hovoriť a konať, lebo nekresťanské myslenie, city a skutky nemožno kresťanskými urobiť tým, že sa odvolávame na našu príslušnosť do kresťanskej cirkvi.

Lebo veď či kresťanským skutkom stane sa osočovanie, pomlúvanie, utrhanie na cti, skrže to, že to kresťanom menovaný zlosyn prevádza? Veru nie. Utrhačstvo, pomluva, zneuctenie je hriech, ktorý kresťanstvo rozhodne zatracuje, a kto také veci pácha, ten není kresťanom.

Kresťanstvo učí nás vzájomnej láske, úcte a podpore a kto tedy vo verejnej činnosti dľa svätých zásad náboženstva nášho chce pokračovať, ten má i nepriateľa milovať a vinníkovi povinný je sedemdesiatšedem ráz denne odpúšťať, aby aj jemu jeho viny byly odpustené.

Kto si teda vytknul za účel kresťanskú politiku, ten má takto pokračovať a my takého i na poli politiky vítame s tým doložením, žeby ovšem v skutkoch a výrazoch svojich dľa zásad svojho vznešeného náboženstva sa riadil, ale to samé do boja náruživosti ako *zástavu* neniesol. Zásady náboženstva majú spravovať myslenie a

konanie naše, zato sme ale nie oprávnení náboženstvo za náličnicu zneužívať a nadužívať.

Bohužiaľ, tá politická strana, ktorá jediná doniesla náboženstvo do prúdu politických bojov, nejedná po kresťansky. Sväté zásady viery denne poličkuje, nauky náboženstva do kúta hádže a len názov kresťanský vzala si za prapor.

Úfali sme sa, že keď z prestola vodcovstva strany ľudárov kňaza odstránili a za vodcu vyhlásili muža svetského, že budú stúpať pod inými heslami, že sa stanú krajinskou stranou, no ale naše predpokladanie sa nevyplnilo.

Ľudári nie že nezblížili sa ku krajine a ľudu, lež oddialili sa. Kým predtým kresťanskou vystavovali sa byť stranou, od tých čias, čo výhosť dali opátovi Molnárovi, stiahli svoj program a miesto kresťanskej stali sa katolíckou stranou, istotne nie k osuhu krajiny, kresťanstva, ba ani len katolíctva, lež k spoločnému zlému.

Najnovšie časopisy ľudárov i voličov i ablegátov dľa vierovyznania označujú. Nehľadia viac na politické zásady, neznajú už ani liberálov, ani neodvislých, ale jedine katolíkov, kalvínov a židov. Luteránov neznajú. Každú výpoveď, každý skutok krajinských poslancov dľa toho posudzujú, dľa toho vysvetľujú k akému náboženstvu patrí a výsledok je ten, že katolík jestli nie je ľudárom, je zblúdilec a vývrhel, a nekatolík, ten — «prekliaty buď.»

Najnovšie tak roztriedili poslancov k neodvislej strane patriacich: na protestantských neodvislých, totižto Kossuthistov a na katolíckych, prívržencov to Ugronových. To samé probovali už predtým s liberálnou stranou, lenže sa im i tam zle darilo, lebo s protestantom Tiszom súhlasia mnohí katolíci, no a Szélla, Apponyiho i Horáňszkeho, že revisiu nechcú, nedržia za dostatočných katolíkov.

A tak nepodari sa im ani u neodvislých boj katolicizmu s protestantizmom vzbudíť, lebo do takého boja nehodia sa Justh, Eugen Molnár, Visontai a iní . . .

No že hriech, posmech a hanba je v takej krajine, ako je Uhorsko, chcieť vzbudíť vierovyznanské rozbroje, to vidí a uzná každý. Beda tomu z koho pokušenie pochádza. My pri voľbách nehľadíme na vierovyznanie kandidátov, lež na ich duševné schopnosti, zásluhy a vlastenectvo. Ich viera nech riadi a spravuje ich svedomie, a svedomie i veda nech určuje ich smer zákonodarnej činnosti. To by sme žiadali a očakávali aj od ľudárov, že podnes zväčša marne, my ľutujeme najväčšmi. Keď sa už na sneme — no a keď sú kresťania — tak nech že by sa po kresťansky chovali a nie na opak. Keď ale sú v jednom zpiatočníci, v druhom ale radikáli, nech majú tú smelosť to aj vyznať.

Kresťanstvo, — aby sme len jedno pripomenuli, — hlása a žiada osvetu. Nuž len oprávnené je to očakávanie každého, že ľudár — kresťanský ľudár — iba tešíť sa smie a má zmáhaniu sa škôl. A hľa! horký že! Tých pár sto škôl, ktoré vládla obciam k výchove a výučbe mládeže postavila, sú im trňom v oku, lebo že sú vraj — beznáboženské. Nuž i to je jednoduchá nepravda, lebo v štátnych školách štátom peňažne podporovaní kňazia vyučujú, alebo aspoň povinní by boli náboženstvu vyučovať. Kde to nerobia, tam patriční kňaz je na vinne, nie ale štát. No a to už len ani ľudári snád nepovedia, že náboženstvu lepšie je vstave vyučovať vierovyznanský rektor ako kňaz? Jestli ale to myslia — a hromžením proti štátnym školám to aj robia, — tedy oni vydávajú najtrpkejšie svedoctvo chudoby kňazom, za ktoré im títo istotne nebudú povďačnými, lebo veľmi mnohí z nich k ich táborčeku patria, a radšej kortešujú po obciach, ako aby v štátnych školách dietky jejich náboženstvu pilne a svedomite vynaučovali.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Ministerský predseda Széll odcestoval v sobotu na poludnie do Viedne, odkiaľ sa v pondelok ráno vrátil domov. Ministerský predseda počas svojho pobytu vo Viedni bol v nedelu na poludnie na výsluchu u kráľa, podajúc mu zprávu o bežných záležitostiach. Zatým radil sa náš ministerský predseda so spoločným ministrom zahraničia grófom Goluchowskim a rakúskym ministerským predsedom Körberom. Údajne ustálili sa na tom, že delegácie budú zvolané koncom apríla.

Kvóta. Uhorský snem už vyvolil členov kvótového výboru, asíce zvolení boli predošlí členovia s tou výnimkou, že ľudová strana na miesto grófa Jána Zichyho kandidovala Jána Buzátha, ktorý bol aj zvolený. Čo sa týče rakúskeho kvótového výboru, tu je malý hák. Myslelo sa bolo, že poverenie minulého roku vyvoleného rakúskeho kvótového výboru platné je aj nateraz; ponevác sa ale na našom sneme boly ozvaly obavy ohľadom toho, či je poverenie aj na teraz platné; a ponevác medzi časom jeden člen rakúskeho kvótového výboru Dumba v Budapešti zomrel, takže miesto neho treba i tak nového člena voliť; rakúska vláda rozhodla sa zato, že dá vyvoliť nových členov do výboru. Táto okolnosť môže zapríčiniť, že kvótové výbory nezačnú vyjednávať v apríli, lež len v máji. Už ale aj teraz s celou istotou sa vie, že výbory prijmu dosavadný kľúč, totižto so strany Uhorska 34 a 4 desiatín a so strany Rakúska 65 a 6 desiatín. Vzdor tomu avšak, že sa kvótové výbory dohodnú, kvótu aj na druhú polovicu bežiaceho roku bude prinútený kráľ ustáliť, lebo niet výhľadu nato, žeby rakúska ríšska rada do

konca júna, tedy do toho termínu, do kedy je kvóta ustálená, prijala na určenie kvóty pohľadujúci sa návrh zákona.

Zrno na siatie malým gazdom. Minister orby Darányi dal v tých čiastkach krajiny, kde gazdovia, následkom neprajného počasia a živelných pohrom nemajú zrna na siatie, rozdeliť zrna v cene jedného a štvrt miliona korún; týmto znom možno bude zasieť 75 tisíc jutár.

Krajinský rozpočet. Snem v utorok dokončil pojednávajúceho rozpočtu a ministerský predseda toho samého dňa zadal snemu rozpočtový zákon, ktorý finančný odbor v stredu pojednával a na štvrtkovom zasadnutí snemu podá o ňom zprávu. Snem vtedy určí kedy začne pojednávať tento návrh; pravdepodobne začiatkom budúceho týždňa príde na denný poriadok a pojednávajúceho nebude ani viac vyžadovať než jedno zasadnutie, tak že snemovňa vyslancov bude s rozpočtom začiatkom budúceho týždňa celkom hotová. Zatým bude rozpočet pojednávaný v snemovni magnátov, kde obyčajne pojednávajúceho trvá dva dni. Prv ale než ho magnáti začnú pojednávať, pojednávať ho musí magnátsky finančný výbor takže, berúc do ohľadu nastávajúce veľkonočné sviatky, niet výhľadu, žeby magnáti rozpočet pojednávali pred Veľkou nocou, lež nechajú si prácu túto na posviatky. A tak rozpočet sankcionovaný bude len koncom apríla.

Nové učiteľské stanice. Minister verejnej výučby sobral dáta, pohľadujúce sa na vývin štátnych škôl, na základe ktorých zistené bolo, že ku štátnym školám potrebné je *tristo nových učiteľských staníc*. Z týchto nových učiteľských staníc, ktoré povstali následkom zákonitého vývinu štátnych škôl, minister výučby zaplní teraz 90 staníc, zaplnená bude tedy asi tretina. Ďalej zariadené bude z miliónárnych tisíc škôl druhý rad, totižto dvesto škôl s 300 učiteľmi. A tak tedy tohoto roku má byť zaplnené všetko spolu 390 učiteľských staníc. Miliónárnych 200 škôl bude v septembri otvorené.

Z Afriky. Hlavný veliteľ anglickej armády Roberts sedí v hlavnom meste oranžskej republiky a nemá guľu ani na krok ísť napred. Strachu mu nahňaly búrske voje, ktoré rozdrobené so všetkých strán ho znepokojujú. Roberts vidí, že je obkľúčený búorskými guerillami a tak nenie mu radno napredovať. Tak sa zdá, že hlavný vodca Búrov zmenil taktiku a nechce prijať rozhodnú bitku, lež ustavičnými malými pôtkami chce vysiliť anglické vojsko.

Búrovia vyslali znovu vyslanectvá k európejským mocnostiam a ku americkým Spojeným Štátom, prosiac ich o sprostredkovanie. Búri hovoria, že jak mocnosti nesprostredkujú pokoj, spravia niečo také, čo do úžasu privedie celý svet. Slobodomilovnosť Búrov je tak veľká, že sú odhodlaní do posledného muža radšej zomrieť, než aby sa poddali Angličanom.

KRAJINSKÝ SNEM.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 21. marca. Pojednáva sa rozpočet ministerstva výučby a náboženstva. Rudolf Páder hovoril proti štátnym školám a zazlieva, že ich vláda údajne natiska obciam. Franc Komlóssy prosí ministra, aby pozdvihol platy profesorov na gymnáziách a reálkach. Franc Major súril, aby stredné školy boli čím skorej sjednotené. Juraj Lázár odporúčal, aby tretia univerzita postavená bola v Segedíne. Albert Berzeviczy obšírne zaoberal sa s verejnou výučbou, podvracajúc tvrdenia Komjáthyho, že maďarskému národu nebezpečie hrozí so strany národnosti. Vyzdvihol zásluhy ministra o stavbu ľudových škôl. Aj rečník žiada pozdvihnutie plátov profesorov na stredných školách.

Štátny sekretár Michal Zsilinszky čo zástupca chorého ministra Júliusa Wlassicsa odpovedal na reči predrečníkov. Vyhlasuje, že prednášky pre robotníkov budú sa i na budúce vydržovať. Stavba potrebných budov pre univerzitu prevedie sa dľa možnosti čím skôr. Návrh pohľadujúci sa na výučbu vo vysokých školách bude onedlho hotový. Do celej výučby treba viesť umelecký vkus, na čo je v tejto dobe, v ktorej sa všetko ženie len za peniazmi, veľká potreba počnúc od ľudovej školy až po univerzitu. Obšírne hovorí o účinkovaní ľudových škôl a oboznamuje snem s reformami, jaké treba previesť pri obchodných a meštanských školách. Obce a konfessie pozbaviť práva stavania škôl nenie správne. Nestojí, čo povedal Páder, že štátne školy natiskajú obciam. Veď toľko obcí prosí o soštatnenie svojich škôl, že vláda ani vyhoveť nemôže prosbám. Konečne pekne hovoril o výtvarnom umení, prizvukujúc však, aby sa tože pohybovalo v medziach mravnosti. Prosí prijať rozpočet. (Elje-novanie.)

Benjamin Belicska žiadal štátnu požičku pre mesto Tisovec na postavenie školy, a Telecsky žiada, aby na gymnásiume vo Veľkej Kikinde vyučovalo sa aj srbskému jazyku. Štátny sekretár Zsilinszky sľúbil pre Tisovec žiadanú požičku; čo sa týče Telecskyho žiadosti, proti tej nemá nič natoľko, nakoľko sa táže vhodí do vyučovacieho plánu. Na konci zasadnutia interpeloval Pichler v záležitosti defraudácie pri košicko-oderbergskej železnici.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 22. marca. Pokračovalo sa v pojednávaní rozpočtu ministerstva výučby a náboženstva. Albert Kiss sputuje sa, čo je toho príčinou, že niektorí duchovní dosiaľ ešte nedostali príslušajúcu im štátnu podporu k doplneniu ich dôchodkov. Michal Zsilinszky odpovedá na túto otázku, že príčinou opozdenia je tá okolnosť, že patriční duchovní vzdor podrobnej úprave chybné vystavili popisy o svojich dôchodkoch, následkom čoho museli ich znovu vystaviť. Zatým bol rozpočet ministerstva výučby a náboženstva odhlasovaný.

Prešlo sa na pojednávajúceho rozpočtu ministerstva pravosúdia. Ladislav Rátkay namieta, že je u nás prísluhovanie pravdy drabé, žiada viac reforiem okolo prísluhovania pravdy. Imrich Janits žiada revisiu zákonov

o úžere. Ponevác je veľmi mnoho advokátov, žiada, aby bol ustálený počet ich. Proší ministra, aby dal v Nitre postaviť palotu pre súdy. Franc Major zaoberal sa s lekármi v trestniciach. Árpád Kubinyi príkladmi dokazuje, jak zdĺhavé je u nás prisluhovanie pravdy, žiada v tomto ohľade opravy.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 23. marca.
Na dennom poriadku je pojednávanie rozpočtu ministerstva pravosúdia. Eduard Bartha hovoril hlavne o neodvislosti sudcov, žiadajúce súčasne polepšenie ich platov. Prejdúc na prisluhovanie pravdy na vidieku, žiada, aby pri každom okresnom súde bol sriadený aj pozemnoknižný úrad. Mikuláš Nagy vyrátať viac reforiem, ktoré sú potrebné, aby sme mohli povedať, že máme sriadené pravosúdnictvo. Kornél Visontai vychvaloval nové trestné postupovanie; či tože prípadne nebude vyžadovať opravy, to ukáže budúcnosť; poroty dosiaľ celkom zodpovedajú svojmu povolaniu. Súriť, aby minister čím skôr zaviedol ústne pokračovanie pri všetkých súdoch. Konečne podal návrh zákona o sriadení pensie pre fiškálov.

Alexander Tarjassy poukázal nato, jak mnoho času sa zmárí s mnohým vypisovaním pri súdoch, čo sa deje na ujmu rýchlosti pri prisluhovaní pravdy. Karol Kálmán hovoril o prenasledovaní krivoprišažníkov a o matrikároch, o ktorých sa tak škarede vyslovil, že ho zato predseda pokarhal. Gejza Polónyi žiada, aby pre porotné súdy na vidieku byly zariadené zodpovedné miestnosti.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 24. marca.
Dnes bol vybavený rozpočet ministerstva pravosúdia. Najprv vyvolil snem členov kvótového výboru a zatým sa prešlo na pojednávanie rozpočtu. Minister pravosúdia Alexander Plósz oboznámil snem s tým smerom, v ktorom chce pracovať na sdokonalení nášho pravosúdia. Ponevác zákony o pozemných knihách sú v mnohom ohľade nedostatočné, prichytil sa do zreformovania pozemnoknižných záležitostí. Hotoví sa návrh zákona o sriadení poisťovania, revisia zákona o úžere, návrh o kúpach na splácky, ráty, o zamedzení švindlov pri bankrótach, taktiež reviduje sa aj zákon o exekúciách. Ten návrh, aby fiškáli dostávali pensiu, uváži, lenže najprv treba vypočúť samých advokátov, či sú zato, aby sa sriadil pensijný spolok pre nich. Upovedomil, že občiansky zákonník bude onedlho hotový. Proší snem, aby rozpočet prijal. Po reči ministrovej viac vyslancov prednieslo prosbu o povolenie súdov pre jednotlivé mestá. S tým bol rozpočet ministerstva pravosúdia prijatý.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 26. marca.
Dnes začali vyslanci pojednávať rozpočet honvédskeho ministerstva a po krátkej dišpute ho aj prijali. Po referentovej reči ujal sa slova Béla Komjáthy a v mene neodvislej strany osvedčil sa, že rozpočet neprijíma. Proti honvédstvu má tú námietku, že je tože doplnkom spoločnej armády a tak netvorí základ samostatnej uhorskej armády. Žiada pre honvédstvo delostrelectvo. Ani to sa mu nepáči, že honvédske officierov presádzajú k spoločnej armáde a naopak.

Gróf Alexander Benyovszky proší ministra, aby všetky, pre honvédstvo potrebné priemyselné články objednával u uhorských priemyselníkov. Minister barón Fejérváry odpovedá Komjáthymu, že tá otázka, či honvédstvo má byť považované za samostatné uhorské vojsko a či len doplňujúcou čiastkou spoločnej armády, je už dávno riešená v tom smysle, že honvédstvo tvorí doplňujúcu čiastku spoločnej armády. Vyhovenie tej žiadosti, aby bolo postavené samostatné uhorské vojsko, stálo by veľmi mnoho peňazí, čím by tarchy občianstva veľmi vzriastly.

Čo sa týče žiadosti grófa Benyovszkého minister odpovedal, že v Uhorsku je ustavične vyše 3000, v Horvatsku vyše 200 malých priemyselníkov zamestnaných, že pre honvédov rozličné priemyselné články dodávajú. Ohľad musí byť braný aj na to, že v páde mobilisácie potrebné bude razom veľké množstvo priemyselných článkov, tieto dodávať môžu len veľké priemyselné podniky, dielne. Preto musíme aj dielne zamestnávať, aby stále byly pre výrobu potrebných článkov zariadené. Tomuto odpomožené by mohlo byť len tak, keďby mali priemyselníci utvorili družstvá a týmto schopnými sa stali, aby väčším objednávkam bárskeďy zodpovedať mohli. Proší snemovňu, aby rozpočet bez zmeny prijala, ktorú prosbu snem aj splnil, lebo viac sa nikto nehlásil k slovu, a tak rozpočet bol prijatý.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 27. marca.
Na počiatku pojednávania rozpočtu dišputa okolo rozpočtu jedného ministerstva trvala aj 8—10 dní, ku koncu ale ide pojednávanie rozpočtu veľmi rýchle. Včera bol vybavený rozpočet honvédskeho ministra a dnes prijal snem rozpočet finančného ministerstva a s tým aj dokončil pojednávanie rozpočtu, takže najbližšie prejde na pojednávanie rozpočtového zákona. Referent Neményi odporúčal rozpočet k prijatiu. Ludvik Lévaý dokazoval, že z finančného stanoviska najsúrnejšie je, aby štátne papiere nevandrovaly do cudzozemka, lež aby byly tu doma uložené; práve preto vláda má žiadať, aby rozličné základiny, sirotské peniaze atď. uložené byly v štátnych papieroch. Veľmi je proti tomu, že sirotské peniaze ukladajú vo vidieckych špárkassách. Žiada, aby vláda lepšie dozerala na manipuláciu všetkých peňažných ústavov.

Franc Kossuth proti rozpočtu finančného ministra má tú námietku, že nenie základný, lebo záverečné účty vykazujú každoročne o mnoho millionov viac príjmov, než bolo preliminované. Zazlieva, že sa výdavky s roka na rok značne dvíhajú. Čo sa týče potravných daní, tie obrovsky zrástly, pred tridsiatimi rokami padlo na jedného človeka 82 krov, dnes ale 9 a pol koruny. Poukázal na ohromné prirážky v jednotlivých obciach a na veľkú pozemkovú daň. Žiada lepší plat pre štátnych úradníkov.

Valér Smialovszky súriť hlavne vývin priemyslu. Ferdinand Horánszky poukázal na to, že keby vláda splnila všetky tie žiadosti, ktoré byly prednesené, tak by zase nastúpil v rozpočtoch deficit. Nasledujúce potreby musia byť do ohľadu vzaté: zamedzenie veľkej

úmrtuosti detí, zamedzenie vystahovania sa, pozdvihnutie platu štátnych úradníkov, ďalej ľudová výučba a sriadenie policie. Lenže niet peňazí ani na ľudové školy, ani na zdravotnícke ustanovizne, ani na výdatnejšie podporovanie priemyslu, zvlášte, keď sa majú dane znížiť. Pozdvihnutie platu štátnych úradníkov považuje za nevyhnutnú potrebu.

Finančný minister *Lukács Lévy*mu odpovedá, že aj on drží za potrebné, aby štátne papiere boli tu doma uložené a v tomto ohľade aj spraví, čo bude môcť. Čo sa týče námietky *Kossuthovej*, že záverečné účty vyka-

zujú o mnoho väčšie príjmy, než jako boli v rozpočte predvídané, to je veľmi dobre, lebo behom roku vyskytnú sa rozličné potreby, ktoré treba zaokrúžiť a zaokrúžujú sa z toho, o čo viac príjmov vtečie, než koľko bolo prelimitované. Keď by rozpočet ukazoval veľký zvyšok, obsypaly by ho s požiadavkami. Ohľadom povýšenia platu štátnych úradníkov, vyslovil sa, že to by požadovalo asi 35 millionov korún, čo je obromná summa. Prv než sa bude môcť pomýšľať na pozdvihnutie platu úradníkov, treba úrady sjednodušiť.

Zatým bol rozpočet bez ďalšej dišputy prijatý.

K ľudu.

Ľud môj neboj sa! — Každý sa stará
O teba vo dne i — v noci —,
Šediví starci i mladí bujará
Tebe chce byť ku pomoci:
Poznajú tvoje vady, — neresti —
Mnohí — bohužiaľ, — iba z povesti.

Že vlast' opúšťaš, — srdce ich bolí,
Preklínajú — Ameriku;
Ba už desí ich kraj Tatry holý,
Dnes-zajtra spustlý do zniku:
Lež ako pomôcť? — keď nieto chleba,
A v každom nová kúte potreba.

Z čoho ti pomôcť? — Len mozole sú
Tvoje prameňom podpory;
A len čo znoje tvoje nanesú:
To ruku štátu otvorí.
«Dávaj — abych dal» — pravidlom to je
— U nás — bohužiaľ, — chýba oboje.

Predsa nezúfaj, — ľud môj mizerný:
Zásobu najdeš u — Boha,
Len sa ho nespúšť, — vlasti buď verný
A vyjasní sa obloha;
Kto chce pracovať a i trpeť vie:
Istá sa tomu nádej zdaru skvie.

Pri kozube.

Ján: Matej, čítavaš ty «Kresfana»?

Matej: Keď sa len dačo takého spytuješ! Veď ty dobre vieš, že len ten môže byť dobrým sudcom, ktorý i jednu i druhú stránku vypočuje.

Ján: A či ti nič takého nenapadlo, keď si ho čítal?

Matej: Nápadnô? Nuž len to mi napadlo, že teraz už na fajnejšom papieri vychodí ako predtým.

Ján: No vidíš, že to aj tebe napadlo.

Matej: Ako že by dačo takého nebolo nápadné, keď voľakto od rokov nosí na sebe starý kabát a odrazu zamení ho novým. Teraz mi ale povedz, že prečo sa ma to spytuješ!

Ján: Že prečo? Počúvaj, a hneď ma porozumieš. Čím sa jednomu vohľačovi horšie vodí,

a čím viacej košíkov dostáva, tým lepšie ho vidíš vyfrndoleného a tým viacej prsteňov mu vidíš na ruke. A tak je to aj s «Kresfanom». Že sa tedy «Kresfan» do krajšieho rúcha obliekol, to toľko znamená, že čo deň to viacej predplatiteľov mu ubúda.

Matej: Veru pravdu máš! lebo pred dvúma rokmi nebolo skoro domu, do ktorého by «Kresfan» nebol dochodil. A teraz? Sotva ho vidieť na fare.

Ján: Ľud ho poznal a opovrhnul ním. A teraz sa môže preobliekať, alebo nepreobliekať, už je tomu darmo, poznajú ho.

A «Ľudové Noviny» nečítavaš?

Matej: To by mi bolo ešte treba! Nuž veď potom by mi neprichodilo ani len spávať.

Vieš čo? Pravdu ti poviem, že nie som priateľom takých časopisov, ktoré inšie nerobia, iba ľud poburujú a znepokojujú. A potom papierne, tlačiarne a časopisy sa množia ani huby po teplom dáždi, a naše školské deti sú bez písacích nástrojov a bez knížiek.

Ján: Veru, veru! Radšej by mohli tí dobrodincovia ľudu potrebnými knihami a písacími nástrojmi obdaríť naše chudobné školské deti. Hej, už som sa fa ešte voňáhdy chcel spýtať, že či si čítal o tej vzájomnosti česko-slovenskej a čo povieš na to.

Matej: A to zase kia bláznivá huba? O dačom takom som ja dosavád ani nečítal, ani nič nepočul. Povedz mi tedy čo je to za paroma!

Ján: «Vzájomnosť česko-slovenská» znamená toľko, že my Slováci máme bratov Čechov tak vzájomne milovať a s nimi sa spojiť, ako muž so ženou, aby sme takto jedno telo, jednu rodinu, jedon národ český tvorili. Aby sme ale toto čím skorej docielili a našich synov za Čechov vychovali, k tomu je potrebné, aby sme ich či na remeslo, či na štúdia do Čiech posielali.

Matej: Nuž ale ja moje deti do Čiech poslať? A k vóli čomu? To už nie! Veď keď chcem aby sa moje deti krem materinskej reči aj inej reči naučili, tak ich dám na Dolniaky, aby sa naučili reči maďarskej, ktorú jedonkaždý Uhor nevyhnutne potrebuje, lebo jeho najbližší sused je Maďar, s ktorým sa krok za krokom stretáva a potykuje.

A mám tak urobiť ako to druhí urobili, že svojich synov v Čechách dali vyučiť, ktorí potom ozaj vyčudili tú «vzájomnosť česko-slovenskú,» keď si Česky za ženy pobrali. No čo k tomu povieš? Alebo čo povedia naše slovenské dievčence?

Nech ma laskavý Pán Boh len vždy chráni od takýchto bláznivých húb. Maj sa mi dobre Janko a vinsujem ti spokojnejšiu noc, ako ju ja budem mať, lebo tá vzájomnosť česko-slovenská ma lepšie rozpálila ako tuto tá vatra na tom kozube.

Ján: No veď sa mne tiež nepáči toto daromné politické rozumkovanie. J. B—y.

DOPISY.

Orava, koncom marca.

Veľactený Pán Redaktor!

Čas sa miňa rýchlo, a sotva čo lepšiebo donáša; nuž ale naraz sa stať nič nemôže. Jako sa ukázaly teplejšie, jar zvestujúce dni, cestujú celé karavány robotníkov na Dolniaky. Počnúce od Suchej Hory a Podolka,

tak aj od Polhory a Novoti dolu celou Oravou z každej obce väčší počet mládencov, dievok a mladších ženáčov vandruje k Budapešti na roboty. Cestujú po prvý raz železnicou, ale zväčša aj peši a navráti sa koncom októbra. Pár sto ľudí vyvandrovalo od Nového roku aj do Ameriky, a ešte sa mnohí chystajú vyvandrovať, dotyčne odcestovať, lebo veď sa o pár rokov vrátia.

Okolo 20. marca sme dostali jarné dni, takže okolo rieky Oravy po rovňach a v úbočiach v úslni začali už ľudia orať; dňa 26. marca ale začal padať sneh a oračka prestala.

Minulé dni bola v Budapešti deputácia z Dolného Kubína pri vysokej vláde prosiť kasáren a vojsko a jednu z 32 stavať sa majúcich fabrík pre Dolný Kubín. Deputácia bola vlúdne prijatá a odborní ministri sľubili, že prosbe vyhovia. Veru len to chybuje našej biednej stolici, aby sa tu čím viac fabrík vystavilo, aby sa náš ľud nemusel rozhodíť po neistých zárobkoch.

Veď jesto síce zárobkov i teraz v našej Orave po horách dost, v šlógach a na Popperovských plach mnohí ľudia zarobia hodne groša, t. j. zarobili by, lenže manipuláciu majú krémári, a keď robotník vyrobené peniaze chce dostať, keď nie všetok, aspoň polovicu zárobku musí prepíť, a len potom, keď už aspoň desať ráz bol peniaze pýtať, dostane po troche zárobku. Keď pýta pálenky, skočia i štyria mu vyslúžiť, keď ale pýta peniaze, ako čo by peci hovoril, nik ho nepočuje; musí sa teda mnoho unúvať, kým dostane krvavo zarobný groš. Musí prosíť ani dar, nie žiadať ako zaslúženú mzdu. Veru tuto veľmi nadužívajú robotnícky zákon. Ale preto aj toľké drevo zostáva po mnohých šlógach, keď furmanov poriadne nevyplácajú; tí potom radšej doma sedia, jako si pôjdu humpľovať zdravie a statok bez osohu.

Medzi Párnou a Veličnou na železničnej dráhe na Hriadku udalo sa nešťastie pri rozberaní brehu. Robotníci zavrtali pušný prach do skaly, a keď sa nemohli dočkať výstrelu, išli pozreť čo je toho príčinou? V tom vystrelilo a viac robotníkov bolo poranené; jedon prišiel o oči, iný o ruku atď.

Stoličný administratívny výbor dľa referády kráľ. školdozoreu nariadil vo viac obciach stavanie škôl pre druhého učiteľa. Stavať budú: Hadovka, Ljesek, Habovka, Zuberec, Lokca, Breza atď. všetky väčšie obce; len by bolo dost učiteľov. Vo všetkých týchto obciach je zabezpečený plat so štátnou podporou po 400 zl.

Minulé dni v Zakamenom Kline zomrel panský horár Rowland, a bol dočasne v Podzámku pochovaný, z kadiaľ jeho zemské pozostatky časom budú prevezené do Saska, kde je jeho rodisko.

Aj nemoce panujú ešte v Orave. V Dolnom Kubíne týfus; v Hornej Orave osýpky; ba jako počuť aj v Dolnej Orave po niektorých obciach panujú osýpky a to dost tuho; je to ale následok mokrého leta a veľmi planej zimy.

Deň 15. marca na mnohých miestach bol slávnostne zasvätený. V Trstenej nielen v gymnásiume, ale aj v normáľkach zasvätila školská mládež tento deň. Tak po-

dobne i v Dolnom Kubíne a vo všetkých štátnych školách oravských.

Teraz si už len prajeme, aby Pán Boh dal skorú a peknú jar.

S úctou

Furman.

Z púchovského okresu, 25. marca.

Slavná Redakcia!

Zo všetkých strán idú dopisy o voľbách,
Nečítal som o nich ale nič tu od nás.
A že ja o nich všetko veľmi dobre viem,
Preto aj milým čitateľom o nich niečo poviem.
Naša dedina je tu medzi horami,
Jak nejaká pevnosť po medzi múrami.
Mali sme tu voľbu desiateho marca,
Nebola to veľmi zaujímavá práca.
Vývolili sme si nového rychtára,
Nech mu Pán Boh milý vo všetkom pomáha,
By si obec riadil, lepšie ako prvý,
By sa nám míňaly tie obecné dlhy.
Ostatní úradskí len starí zostali,
A s tromi členami výbor doplnili.
Starého rychtára veru som ľutoval,
Lebo sa nám chudák veru do plaču dal.
Časy tuná máme veľmi nepríjemné,
Ešte ani dosiaľ nikde neorieme,
Miesto pekných časov, sňah nám len vždy padá,
Smutné naše pole, smutná aj zahrada.
Pre lichvu niet krmu, moc ho ešte treba,
Oň istotne bude aj dosť veľká bieda.
Ale snád už zide tá plachta bielená,
A rozzeleň sa po poli zelina.

*

Iného nového tu nič tak nemáme,
Zdraví sme ver všetci, dobre sa cítime,
Tohto časopisu všetkým čitateľom,
Prajem zdravie, sily, jak milým priateľom.
Len pilne čítajme časopis náš milý,
A nech nás v tom nikto a nikdy nezmýli.

Starec Gránovskij.

Z okolia Tekovského Sv. Kríža, 27. marca.

Veľactená Redakcia!

Po tieto dni baňsko-bystrický biskup, osv. pán dr Karol Rimélyi, za škôldozorca sväto-krížskeho okresu na miesto dosavadného, dobrovoľne sa poďakovavšieho okr. škôldozorca a vicearchidiakona dôst. pána Ladislava Czeizela, vymenoval dôst. pána Štefana Vetzela, horlivého sväto-krížskeho farára a prisediaceho úda sv. stolice.

Radost priateľov, ctiteľov a známych menovaného pána, nad jeho vymenovaním, už od dávna zaslúženým vyznačením, je nemalá a úprimná; ale vymenovaním jeho tešia sa zvlášte učitelia sväto-krížskeho okresu, lebo v ňom od rokov poznajú muža vysoko vzdelaného, neunavne účinného, spravodlivého, dobrosrdečného, za

školsťvo, duševné a hmotné pozdvihnutie pospolitého ľudu od dávna zo srdca zaujatého, ktorý náležite, blahodarne bude vstave kráčať po ceste jeho predchodcov: *Chrásteka Krššáka* a *Czeizela*, ktorých všestranne obľúbené účinkovanie z rozpomienky učiteľov tak ľahko nevyhynie.

Novovymenovaný pán škôldozorca dáva vo vlastnoručne písanom liste na známosť svoje vymenovanie patričným pp. učiteľom, v ktorého peknom obsahu vyzýva ich, aby sa k nemu v každej, či osobnej, či školsťva sa týkajúcej záležitosti, s dôverou obrátili, žeby tak na poli výučby a výchovy ľudu spoločnými silami zdarne účinkovať mohli.

Ponevác poteraz učiteľstvo, pri premene a vymenovaní škôldozorcov o tom príslušným a žiadaným spôsobom nikdy upovedomované nebývalo, príhlas a predstavenie sa pána škôldozorca zdá sa byť celkom novým, ozaj potešiteľným zjavom a nádejou na želateľný obrat, že učiteľstvo, na budúce nevšimané, za „také nič“ považované nebude, ale že má byť uznané za učiteľov, ktorí či od cirkevnej, či od svetskej vrchnosti slušného, zaslúženého a oprávneného povšimnutia zasluhujú; preto tomuto potešiteľnému smeru, obratu sa teší a jeho uskutočňovateľovi, novovymenovanému dôst. pánu škôldozorcovi, Štefanovi Vetzeloovi volá: „Sláva!“

Starý učiteľ.

Tarchová, dňa 25. marca.

Veľactený Pán Redaktor!

Na dopis od pána „Kendos“ uverejnený v 10-tom čísle „Opravdového Kresťana“ držím si za povinnosť odpovedať.

Pán dopisovateľ sa veľmi mylí, keď píše, že pri tu vydrživanej zábave nebolo vlasteneckých citov. Vedľa môjho presvedčenia celá táto zábava vydrživala sa len na cieľ vlastenecký. Čo sa ale vlasteneckých piesní týka, počas malej prestávky vždy bolo počt vlastenecké piesne spievať. Aj sám pán dopisovateľ počas väčšieho od-dychu s mnohými prítomnými v sprievode hudby spieval „Hymnu“ a „Szózat.“

Pán dopisovateľ hovorí, že bolo málo vidieť obľúbený to uhorský tanec čárdáš tancovať, tomu sa veľmi čudujem, že tak málo vidí a tak mnoho vypráva a najviac preto, že on sám čárdáš netancuje. Dobrá vôľa v spoločnosti bola stála, s hodiny na hodinu sa zvyšovala, tak že sa na rozídenie ani nemyslelo, len vtedy, keď už slnko každého k povinnosti napomínalo. Vtedy sa aj pán Kendos v priateľskej láske s nami rozlúčil.

Pri tejto príležitosti musím pána dopisovateľa aj na to upozorniť, že čo sa týka zlomyselného nápadu na nášho dolno-kubínskeho hosta skrz ožratých ľudí, zato nemôže byť zodpovedná naša zábava a tým menej naša obec, lebo za jednotlivých všetci trpeť nemôžeme. Tí ale, ktorí to učinili, iste neuđu zaslúženému trestu. To, že sa mu nožami vybrázali a že by ho o všetko boli ozbíjali, nenie pravda, lebo keď ten pán videl, že má do roboty

s opitými ľuďmi, ktorí išli z jarmoku zo Zázrivej, dal im pár krajciarov len preto, aby sa mohol ožranov sprostit. Napriek tomuto všetkému ale očakávame že páni Oravci príležitosť neprenehajú, a nás do svojho kruhu povolať nezameškajú.

V nádeji tej zostávam s úplnou úctou

Pravdumilujúci.

Malá Udíča, 26. marca.

Slavná Redakcia!

Keď som už trochu zabudol na tie veľké nepríjemnosti, ktoré som musel pretrpieť od mojej ženy za to, že sa mi nepodarilo na licitácii po našom nebohom pánu farárovi kúpiť ten chýrny kotál, chytám sa zase pera, aby som zase mohol aspoň dačo z nášho vidieku sdeliť. Nedávno bola voľba obecného predstavenstva, ktorá sa v tichosti a peknom poriadku previedla. V celej doline, ktorá patrí pod dva notariáty, boli z väčšej čiastky „stari“ vyvolení. Rímsko-katolícku školu máme už vystavenú.

Počasié máme veľmi nepríjemné, ktoré tým trpkšie snášame, že sme už k jarným prácam prichystaní, ba sme za pekného počasia niekoľko dní aj orali. Obyčajne tak býva, že po zlom počasií prichádza pekné a naopak.

Farník.

BESEDNICA.

Láska rodičovská.

I.

Príroda chystala sa už ku spánku. Obloha bola zakrytá šedými oblakmi z ktorých neunavne padal hustý, chladný dážď. Medzi to zmiešal sa i ostrý, chladný vetor a nastalo škaredé počasié.

Sme na stanici jednej vicinálnej železnice. Rušňovodič Medelka, ktorý o pár minút má sa pohnúť s miešaným vlakom, mrznúc, tuho zakrúca sa do zimného kabáta. Na cestu doprovadila ho až sem jeho žena a jeho šesteročný útlý synček, jedináčik. „Teda vrátiš sa len až rano?“ spytovala sa ho žena.

„Hej,“ odpovedal on; „dneská mám na konečnej stanici inšpekciu a tak prídem len rano s prvým miešaným vlakom späť. No ostaň s Bohom Marienka a ty Janičko, duša moja buď dobrým, chovaj sa pekne, ja ti za to donesiem voľačo dobrého!“

„Chlapeci je voľačo, je dákosí veľmi smutný a bľadý“ hovoril kus nespokojným hlasom Medelka ku svojej žene.

„Musel sa niekde nachladiť,“ odpovedala táto.

Rušňovodič ešte raz bozkal svoje dieťa a ženu, potom rýchle vyskočil na rušeň, — zavznel dlhý ostrý hvizd a vlak stupňovite pustil sa do behu.

Žena rušňovodiča pobrala sa domov s dieťaťom od zimy sa trasúcim. Neďaleko stanice ležalo pár úhľadných žltých domčekov — železničné to budovy — jedon z týchto obývala rodina rušňovodiča.

Stanica leží u prostred veľkej hory cele osamelá. I najbližšia dedina je skoro na míľu vzdialená; skoro celá železničná čiara vedie starou, na divinu bohatou horou, ktorá patrí ku veľkému, rozsiahlemu grófskemu panstvu. Cesty nieto len tu i tu, i tie prerúbaly jednotlivé dediny s veľkými námahami. Celé okolie vyzera veľmi chudobne, no, vo svojom vŕturi skrýva veľké poklady — kamené uhlie a železnú rúdu.

„Mamička, ja by spal!“ ponosoval sa malý Janko, keď došiel domov, „mne je veľmi zima!“ Matka sobliekla ho a keď modlila sa s ním večernú modlitbu, zarazil ju smutný a náramne ospalivý výraz očí. Len-len, že jej na rukách nezaspal.

„Bože môj! Hádam len neochorie nebezpečne!“ vzdychala preľaknutá matka. „Môj jediný poklad!“ dieťa ale bolo čo raz nepokojnejšie. Tu i tu dalo sa do prenikavého plaču a ponosovalo sa, že nemôže prežierať.

Matka spozorovala nebezpečie a rýchlo rozhodla sa. Najbližší lekár býval v „Hute“, ktorá bola tiež na míľu vzdialená. Povolá ho telegrafčne. — Ponáhľala sa ku náčelníkovi stanice a prosila ho, aby jej odoslal telegramm na lekára . . . o dve hodiny môže už byť pri chorom.

Rušňovodič medzi tým odišiel na konečnú stanicu. Rušeň nechal pri slabom ohni stáť a on pobral sa do staničného hostinca.

Na ceste stretol sa s jedným mladým železničným úradníkom. „Dobre že ste tu Medelka“, oslovil ho tento „mám pre vás jedon telegramm.“

„Telegramm? Pre mňa?“ spytoval sa preľaknutý rušňovodič.

„Hej; poďte so mnou“

Od ľaku a vzrušenia rušňovodič ledva otvoril telegramm. „Janičko ochorel na diphteritis. Lekár z Hút odcestoval, privedť jedného rano s vlakom sebou“. Pár okamihov stál jako ohlušený. Jeho jedinú dieťa, jeho poklad, jediná útecha jeho strastiplného života, je na kraji hrobu! A on mal by tuná dlhé a dlhé hodiny netečne meškať, zakiaľ jedna-jediná hodina rozhodnúť môže nad životom, alebo smrťou jeho dieťaťa? On poznal tú nebezpečnú chorobu dobre.

„No, veď to nebude zas tak veľmi zle,“ potešoval ho úradník. „Matky sú zväčša veľmi bojzlivé. Rano o šiestej zobudte nášho železničného lekára, ktorý hneď tu v susedstve býva.“

„Do tých čias ale môže byť dieťa mrtvé“ skoro krikom odpovedal rušňovodič.

„Hm, nuž a čože chcete robiť? Dúfajme to najlepšie!“ odpovedal úradník. „Ale odpustte, ja musím už zavreť úrad. Dobrú noc!“

Rušňovodič stál teraz samotný v tmavej noci. Vetor rozduval mu zimník a šibal mu dážď do tváre. Bolo už skoro o polnoci. Čo teraz jeho dieťa robí? Istotne volá

o pomoc. „Janko, Janičko, dieťa moje!“ horekovo pološepťom utrápený otec. A on mal by tu celú noc čakať?...

V tom bleskla mu myslou jedna myšlienka, myšlienka to, na ktorú pomysleť môže jedine rodič. Za okamih váhal, ale už v druhom rozhodol sa. Rýchle utekal ku bytu lekára a zazvonil na zvončeku.

Na prvom poschodí otvoril sa jeden oblok: „Kto je to?“

„Rušňovodič Medelka,“ znela odpoveď: „Pane lekár, dieťa mi je veľmi nebezpečne choré, — dostalo diphteritis.“

„Čakajte kúsok, hneď sa oblečiem,“ znelo s hora nazad.

„Bývate tu, v meste?“ spytoval sa ho ešte dost mladý lekár, keď po štvrthodine vystúpil z domu na ulicu.

„Nie, pane lekár, ja bývam na konečnej stanici vicinálnej dráhy...“

„Nuž a tak čo chcete o polnoci, keď prvý vlak rúša sa len o šiestej rano?“ pretrhol ho nevrle lekár.

„Ach, ráčte prísť so mnou,“ prosil rušňovodič cele bez seba. Vám je možné zachrániť moje dieťa. Pozrite, tam von na stanici stojí môj rušeň úplne vykúrený. Ja zaveziem vás na ňom za hodinu istotne do môjho domu... a moje dieťa je zachránené.“

„Bláznite sa človeče? Teraz v noci na rušni bez dovolenia a bez predbežného oznámenia!“ skoro vykřikol lekár. „Nuž a jestli sú koľajnice nie dobre napravené, veď vyšinieme hneď na prvej stanici!“

„Nie, ja viem istotne, že sú koľajnice už večer pre raňajší vlak prichystané,“ odpovedal rušňovodič.

„Ale cesty sú nie zatvorené. Jestli náhodou pôjde cestou človek, alebo nejaký voz, môže sa nám udat to najväčšie nešťastie!“

„Nie, nie, pane lekár, to sa nám nestane; teraz nechodí nikto a pri priechodoch pôjdeme pomaly.“

„Nuž a nepovážite si vy, že utratíte postavenie?“

„Nedbám! Len si mi je dieťa pri živote! Pane lekár, prosím vás, smilujte sa nado mnou!“ a utrápený otec hodil sa pred mladého lekára na kolená.

„Vstaňte hore, vstaňte hore! Pôjdem tedy s vami, ale zodpovedným budete vy.“

Sobrali sa smerom ku stanici. Lekár už bol vystúpil na rušeň, rušňovodič ostal ešte pár okamihov dolu. On si bol povedomý svojej veľkej zodpovednosti. Toľko príležitosti ku ohromnému nešťastiu! Kľúčovite složil ruky k modlitbe a ticho šepťal, úprosne hľadiac do neba: „Bože, on je Tvoj; ja posväťím ho Tebe, jestli mi ho uzdravíš!“ S dôrazom povedal každé slovo a potom vyskočil i on za lekárom.

II.

Tmavou, búrnou nocou jachajúci rušeň predchádzal ani povestný divoký šarkan. Lekár zahalil sa svojim kepeňom, utiahol sa do kúta a usiloval sa pokračovať vo spaní. Rýchlosť rušňa bola čo raz väčšia. Koľajnice stály dobre.

Čím bližšie bol utrápený otec svojho domu, tým väčší stával sa rozčulenejším. Pustil ešte viac pary a

hodil ešte viac uhlia pod kotál. Ešte štvrt hodiny a lekár môže byť pri posteli chorého... jeho Janičko môže byť prípadne zachránený.

Naraz pocítil rušňovodič silné hegnutie a v tom okamihu zavznel brozný krik, ktorý prehlušil i silnú búrkku. Len-len že nevyšinuli! Rušňovodič rýchle odskočil a nahnul sa von, jako ďaleko sa len dalo. Pri neurčite svetle rušňa zbadal len toľko, že vtedy, keď ich heglo, rušeň šiel priechodom. V najbližšom okamihu bolo už zase všetko vo tme.

„Čo to bolo?“ pýtal sa lekár, ktorý následkom hegnutia zobudil sa a vyskočil tiež.

„O, nič zvláštneho, istotne bola skala na koľaji,“ uspokojil ho rušňovodič. „Len ešte pár minút a my sme pri celi.“

Lekár zadriemnul znovu, rušňovodič ale zblednul a triasol sa na celom tele, že ledva mohol rušeň spravovať. Ach, on vie dobre, čo sa stalo. Priechodom išiel človek, prípadne viacerí, keď dojachal ta jeho rušeň. Ten krik bol smrteľným výkrikom nešťastnej obete. Tvár zakryl si rukami. „Ty zavraždil si človeka... prípadne viacerých!“ privolával si zúfale svedomiu. „Vraždil som, aby som zachránil život svojho dieťaťa.“ Zapchal si uši. Daromné! I neunavné rachotenie rušňa privolávalo mu: vražedník, vražedník!

Ani sám nevedel, jako pristavil rušeň. Zastali práve pred jeho bytom a šišli dolu.

Až pri svetle, predierajúcom sa úhľadným oblôčkom bytu rušňovodiča, spozoroval lekár jeho desnú bľadosť.

„Pre Pána Boha! čo sa vám stalo?“ On len vzdychol, zaklopal ešte na dvere svojho bytu a s tým boly sily jeho vyčerpané. Keď vo dverách zjavila sa jeho žena, on padol do mdloby a klesol na zem...

Už bolo vidné rano, keď konečne otvoril oči. Trvalo to dost dlho, kým sa presvedčil, že večerjšie udalosti nie sú len hrozným snom. Znovu nadišiel ho úžas. Jeho dieťa môže byť, je zachránené, ale či on za tú cenu neoraboval tiež otca o syna, prípadne syna o otca? Nemohol on predvidieť takéto nešťastie? A bolo to správne?

„Bože môj, ja sa zblazniem!“

V tom zazrel nad sebou vyplakanú a ufakanú tvár svojej manželky.

„O, jaká som šťastná!“ prehovorila ona so slzami radosti v očiach, „že si už konečne prišiel ku povedomiu.“ Lekár obával sa porážky. Janičko je zachránený! Musel ho operovať; jedna hodina ešte a je ztratený, hovoril lekár!

„A kde je lekár?“ spytoval sa nemocný.

„On odcestoval s raňajším vlakom. Stalo sa veľké nešťastie, musel ísť ku raneným. Jeden chlap je mŕtvý, jedna žena a dvoje detí ranených. Vlak prešiel ich pri jednom priechode.“

„Ježiš, Mária!“ skríkol s výrazom úžasu. Tak ho tušenie predsa nesklamalo. Znovu zavrel oči. Mária, mysliac si, že je len ustatý, bozkala ho po tvári a odišla do chyže.

Teda vražedník! A jeho postavia pred súd — dostane dva-tri roky žalára a samo sebou sa rozumie, že utratí svoju postać. Žena, dieťa môžu potom hladovať. A k tomu brozné muky svedomia. Či nebude mu vo dne, v noci zuniet v ušiach ten prenikavý výkrik tých nešťastníkov?

Ďalej nemohol to vydržať v posteli. Vyskočil, rýchle obliekol sa a nebadane zanechal chyžu.

Ďľa svojho bežného zvyku pobral sa do siene, kde rušne stávajú.

Tam stál i jeho a práve čistili ho dvaja chlapi. Rušeň urobil naň neopísateľný dojem, tým viac, že na kolesách boly krvavé šmuhy, jasné to dôkazy včerajšieho nešťastia. Ach, teraz bol si už istý.

Urobil ešte jeden krok napred a v tom zbadali ho rušeň čistiaci robotníci.

„A, dobré rano! Hahaha! Prišli ste si po pečenu?“ prihovoril sa mu so smiechom jeden z nich.

„Čo, čo chcete?“ spytoval sa utrápený položivý rušňovodič.

Robotník smial sa len ďalej. „Musel to byť hodný kompan, hrom sa mu do pečene!“ hovoril robotník, krútiac hlavou, veselým hlasom ďalej.

„Kto?“

„Nuž ten roháč, čo ste ho v noci rušňom pritísi. Ja sa len divím, že sa vám rušeň nevyšinul. Pozrite len čo som našiel v popolníku,“ a ukázal čiastku pekných rohov i s kusom, mozgom zastriekanej lebky. „Rušeň bol celý zababrený krvou a srstou,“ vysvetľoval ďalej.

Rušňovodič pocítil nejakú neopísateľnú voľnosť v údoch. Oprel sa o rušeň. Teda usmrtil len jedného roháča a nie žiadneho človeka a výkrik ten, ktorý ho minulej noci omráčil, bol len škreky v smrteľných bôľoch nachádzajúceho sa zvera.

„Hej, skoro by som bol zabudol!“ pokračoval v rozhovore robotník ďalej. „A či už viete, čo za nešťastie stalo sa na hlavnej čiare? Rano jeden chlap otvoril bránu a chcel prejsť cez dráhu s vozom, na ktorom boly štyri osoby. Vtedy dorazil ta viedeňský vlak a roztrhal voz na kúsky. Chlap ostal mŕtvý, žena a dvoje detí sú ťažko ranení. Ľutujem chudáka rušňovodiča, bude ten mať za dni, ačpráve je on ani najmenej nie vinným.“

Robotník nemohol pokračovať, lebo Medelka priskočil ku nemu, objal ho, pritísol na prse a od radosti vykrikoval.

„Čo sa vám robí?“ hovoril robotník, keď zo zadivenia prišiel ku sebe. Rušňovodiča ale nebolo už viac tam. Od radosti podskakujúce, a ani malé dieťa pokrikujúce, utekal domov.

„Ten sa vari zblaznel!“ ozval sa druhý robotník.

„Marienka, poď sem, my musíme sa poďakovať Hospodinu!“ S tymito slovami bežal do kúta, ku obrazu Pána Krista, kľakol na kolená a modlil sa z hlbín duše svojej.

Medelku, za jeho smelú nočnú cestu pokutovali na zaplatenie istého obnosu a dostal pokarhanie. No, poneváb

jeho predstavení vedeli, medzi akými okolnosťami to podujal, pokarhanie znelo v peknej forme.

*

O pár rokov na to v biskupskom chráme mesta B. vysviecali jedného mladého klerika za kňaza. Nebol to nik iný, jako nášho rušňovodičov syn: Janko. Otec splnil teda, čo v tú strašnú noc, pred vysadnutím na rušeň Hospodinu sľúbil.

V chýrnom kostole mesta B. nachádza sa obraz, zvečňujúci túto udalosť, aby hlásal celému svetu, čo je vstave podujat srdce rodiča, za svoje dieťa.

HOSP ODÁRSTVO.

O rozumnom opatrovaní a volení druhu dojných kráv.

(Pokračovanie.)

Aj volenie kravských druhov zapríčiňuje starosť. Tam, kde je hornaté povetrie, statok môže v zime, v lete výborne žiť a mlieko je v cene, vrchovaté druhy — obyčajne švajciarskymi menované — je radno držať.

Vrchovaty druh dobytku možno poznať po širokom čele, krátkych rozostavených rohoch, nakopenom zadku a do hora nasadenom chvoste. Medzi vrchovatým dobytkom je najviac červeno-tarkavého, trebárs aj čierny a celkom biely je tiež nie zriedkavý.

Tam, kde sú bujné, bahnaté, záživné pastviny, aj čerstvé mlieko sa môže za dobrý peniaz odpredať, tam je radno nižine primeraný dobytok držať.

Takýto dobytok — jaký je aj hollandský — má podlhovatú hlavu, krk plošký, zadok vyhnany s nisko nasadeným chvostom.

Však ale tam, kde mlieko najviac pre domácnosť potrebujú, a nie natoľko čerstvé, jako smotana a maslo má odbyt, tam je radno držať druh uhorský.

Uhorský druh je ten, ktorý je u nás udomácneny; práve tak vydrží horúce leto, jako jasenné a zimné premenlivé počasie; nemá veľké nároky a stredne dobré držanie hojne odmení.

A malý gazda nenie ani v tom položení, aby si za drahý peniaz cudzí druh nadobudnul; ale by aj zle učinil, lebo pokiaľ s jednej strany — nepoznajúce cudzie druhy — dostali by ho s dajakým zakrpatelcom, s druhej strany s celou určitosťou môžem tvrdiť, že v našich pomeroch, pri našom opatrovaní, po uhorskom druhu máme najviac osohu, lebo tento má mlieko hustejšie, menej požaduje, telatá jeho sú cennejšie. Preto teda keď hovorím o držaní kráv, voždy držím pred očima záujem domáceho druhu.

Rozumný gazda, keď je reč o zaopatrení kráv, nebehá s jarmoku na jarmok, ale sa vyzvie, ktorý jeho súdruh alebo panstvo má dobytok dobrého druhu, tam sa opýta, nemajú-li zvyšné na predaj.

Jestli takú nenájde, až len potom nech ide na jarmok, ale nech je obozretný, lebo po koňovi najviac šudia s kravami.

Pri kupovaní kráv netreba prikladať po halieri. Dobrá dojná krava má vždy svoju cenu; zlá ale je drahá, bárs by jak lacná bola.

Pri kupovaní treba pozorovať na veľkosť. Malá krava ani keď je vykŕmená nezaplatí veľa. Kostnatý dobytok ale sotva zaplatí krm, lebo medzi takýmto je málo dobrých dojek.

Hlava nech je foremná, radšej menšia, lebo veľkohlavá krava je zriedka dobrá dojka.

Bystre a čisté oči sú znakom zdravia. Vpadnutých a karpavých očí dobytka je chorý. Na rohy — trebárs to nie je podstatné — treba tiež dačo dať. Pekné rohy činia dobytok príjemnejším. Aj krk musí byť ústrojný. Pekným lalokom opatrená krava viac stojí nad kravu s tenkým krkom.

Pri kupovaní treba pozorovať na krvnú žilu na krku; jestli je viac ráz sekaná, krava bola viac ráz chorá a tak ju nekupujeme.

Driek dobrej a peknej kravy je dlhý, rovný, hrud dutá, krížna kosť široká, kľb silný.

Kravu so zlomeným kľbom nie je radno kupovať, lebo zlomený kúsok kosti v mnohom páde hatí telenie.

Nohy nech sú dobre vyvinuté a k telu primerané. Šmatľavá krava nie je súca na plemeno. Chrastavú kravu tiež nekupujeme.

Pri kupovaní dojnej kravy — prirodzená vec — kladme veľkú váhu na takzvané „mliečne znaky,“ alebo na tie znaky, z ktorých môžeme na hojnosť mlieka uzatvárať; lenže mnohí si to ani nevšímajú. Čoho príčina je tá, že patriční nemajú citu oproti týmto znakom, alebo že ich poteraz dôkladnejšie neskúmali.

Mnohých gazdov bude teda zaujímať to, čo hovorí jeden znalec o znakoch, z ktorých možno poznať dojnosť kravy:

Hlava jednej dobrej dojky nech je primerane ľahká a vôbec celá ústrojná jej tela nech je radšej útlejšia, nežli hrubá. Krk nech je tenký, hrud' priestranná a celé telo radšej vysiate, alebo z predu na zad rozširujúce a rozťahujúce sa. Koža mäkká, kypro ležiaca, ktorá činí kosti všade snadno badajúcimi a vôbec krava nech radšej taký dojem spôsobí, že je branať. Jemno-kyprá koža, viac tenká, slabá srst s výš spomenutými znakmi sú isté a zväčša prajné.

Ale za najdôkladnejšie mliečne znaky, popri takrečených mliečnych žilách, majú sa považovať vemä a mliečne zrkadlo.

Pri dobrej dojnej krave zdajú sa mliečne žily, počnúc od vemäna po obidvých stranách bachora, v dvoch hlavných vrstvách napredovať. Čím sú silnejšie, plnšie a krútňavejšie, čím viac vnikajú do predu bachora, tým oprávnenejšie je to predpokladanie, že je krava dobrá dojka. Ku tomu však musíme pripomenúť, že často badať odchýlky, zvlášte pri mladých kravách; lebo u týchto napriek hojnosti mlieka, sú znaky tieto často len veľmi málo vyvinuté.

(Dokončenie nasleduje.)

Pravidlá pre gazdinky pri nasádzaní sliepok.

1. Najviac dva týždne staré vajcia podložme.
2. Posadme kuru do čistého koša, lebo v špinavom koši sa chytró bmyz zalažie.
3. Cudzíu kvočku len v súrnej potrebe použime. Ináč môžeme priniesť medzi hyd nákazlivú chorobu.
4. Vyše 21 vajec nepodkladajme pod kvočku, lebo len toľko je vstave zakryť.
5. Nebuďme ukrutní a jednu kvočku dva razy jedno za druhým nesadme.
6. Kvočku denne raz, (jestli je veľmi teplo, dva razy) pustme dolu. Dajme jej žrať, piť a nechajme ju vynečistiť sa. Ináč zašpiní vajcia a bude im to škodné.
7. Na pustené kvočky pozorujme, a ktorá žrala, pila, vynečistila sa zaraz ju posadme.
8. Pod jeden prikrývací kôš od troch kvočiek viac nepúšťajme, lebo jedna pred druhou nemôže žrať.
9. Pokiaľ sú kvočky dolu, vajcia zakryme teplou šatou. Najviac vajec zachladnutie zničí.
10. Keď sme nasadili pod kvočku dobre frišné vajcia nebuďme netrpezliví, nenalupujeme ich . . . kuriatko si ich samo pretľčie.

Kladivo.

LITERATURA.

Redakcii boli zaslané nasledujúce spisy:

O oraní a sejbe. Napísal Árpád Hensch, r. professor na hosp. akademii v Magyar-Ováre. Vydáva: Az Erdélyi Gazdasági Egylet könyvkiadó vállalata. Cena 50 halierov. Budapešť 1900. Tlačou kníhtlačiarne Franklin-Társulat.

O dojnej krave. Napísal Gejza Hauer, direktor roľníckej školy. Vydal: Az Erdélyi Gazdasági Egylet könyvkiadó vállalata. Cena 60 halierov. Budapešť 1900. Tlačou kníhtlačiarne Franklin-Társulat.

O dochovávaní teliec. Rozpráva Gazda Rozumec Sdeľuje Béla Tormay. Vydáva: Az Erdélyi Gazdasági Egylet könyvkiadó vállalata. Cena 50 halterov. Budapešť 1900. Tlačou kníhtlačiarne Franklin-Társulat.

Pestovanie a zúžitkovanie vrby košíkárkej. Napísal Franc Marc. Vydáva: Az Erdélyi Gazdasági egylet könyvkiadó vállalata. Cena 50 halierov. Budapešť 1900. Tlačou kníhtlačiarne Franklin-Társulat.

Domáca zahrada. Napísal Gustáv Ritter, zahradník na kolož-monoštorskom uh. kr. hosp. ústave. S obrázkami. Vydáva: Az Erdélyi Gazdasági Egylet könyvkiadó vállalata. Cena 80 halierov. Budapešť 1900. Tlačou kníhtlačiarne Franklin-Társulat.

Kníhvydavateľský podnik Hospodárskeho spolku sedmohradského za vydanie týchto päť sväzočkov zasluhuje len všeobecné uznanie. Medzi našim ľudom je dávno veľká potreba na takéto knižočky, v ktorých najde odborné rady i pokyny v jednotlivých odvetviach hospodárskych.

CHÝRNÍK.

Gróf Elemér Lónyay a jeho manželka, dňa 27. m. m. odcestovali z Miramaru cez Triest do Milano. Mladý pár dlhší čas ztrávi v Taliansku a navštívi tu viac pamätných miest.

Narodeniny baróna Becka. Poľný zbrojmajster barón Fridrich Beck, náčelník generálneho štábu rakúsko-uhorskej armády dňa 20. m. m. zavšil 70. rok života svojho. Z tejto príležitosti jeho veličenstvo prekvapil šefa štábu písacím náčiním z ťažkého striebra. Na náčiní, ktoré je zhotovené na vzor povestného písacieho náčinia kráľovnej Márie Terezie, stojí vyryté: „Cisár a kráľ Franc Jozef náčelníkovi generálneho štábu barónovi Fridrichovi Beckovi, poľnému zbrojmajstrovi na sedemdesiaty výročitý deň jeho narodenia.“ Barónovi Beckovi gratulovali arcikniežatá a generálsky sbor.

Zriedkavý príklad vďaky. V malej obci *Kosorín*, (tek. stol.) zomrel po tieto dni tamjší učiteľ, Béla Takács, ktorý tam vyše 20 rokov účinkoval. Vďačná obec zaplatila pohravné útraty, pohostila z ďalších obcí sijdeujých sa pp. farárov a učiteľov, ešte i o hudobný sbor sa postarala, len aby svojmu učiteľovi slávnostnejší pohreb vystrojila. Zajiste zriedkavý, pekný a nasledovania hodný príklad. Kosoríncom za to sláva!

Dedič nemeckého trónu navštívi Debrecín. Z poverenia nemeckého cisára Vilhelma dvaja vojenski dôstojníci dva dni sa bavili v Debrecíne, kde obzreli si novú kasáreň 7. husárskeho pluku. Nemeckí dôstojníci pri hostine, ktorú dával im na poctu debrecínsky dôstojnícky sbor, osvedčili sa, že najstarší syn cisára Vilhelma II., princ Fridrich Vilhelm, dedič nemeckého trónu na jaseň príde do Debrecína, aby navštívil 7. husársky pluk, v ktorom je on lajdinantom.

Vyhodili trinásť millionov. Z Londýna píšu: Asi pred rokom anglické námornícke ministerstvo objednalo v lodnej fabrike v Pembroke jednu skvostnu jachtu pre kráľovnú Viktoriu. Jachta kráľovnej bola totiž už veľmi porúčaná a ošarpaná a tak museli sa postarať o novú loď. Túto novú jachtu nedávno dohotovili; stála trinásť millionov korún. Pustili ju na vodu a vtedy na všeobecné ustrnutie vysvitlo, že skvostne zariadená loď je chybné stavaná a že neni vstave na vode udržat rovnováhu, tak že i pri tom najtichšom počasí hrozne sa kolíše. Kráľovná veľmi sa nahoevala a osvedčila sa, že na takú loď nevstúpi ani len na okamih a preto ju ani neprijíma. Zároveň nahnevane uvedomila námornícku vrchnosť, aby sa ani nestarala o loď, lebo si už jednu objednala v jednej privátnej staviteľskej firmy.

Veliká lúpež. V Karánšebesi vlámali sa zlodeji do mestskej kassy a jednu wertheimku, v ktorej bolo 28.000 korún v hotovosti a cenných papieroch, vyvrtali a olúpili. Zlodejov nechytli.

Smrť. Vilhelm Zsolnay, majiteľ svetochýrnej keramickej fabriky v Pätikostoloch dňa 23. m. m. v 70. roku svojho života zomrel. Svetoznáme výrobky, nádoby Zsolnayho fabriky povestné sú na celom svete. Jeho veličenstvo kráľ vyznačil bol Zsolnayho rytierskym krížom rádu Franca Jozefa a rádom železnej koruny III. triedy za tie veľké zásluby, ktoré si zosnulý fabrikant na poli umeleckého priemyslu nadobudnul. Zsolnayho, v jehož fabrike zamestnáva sa vyše 1000 robotníkov, i francúzska vláda vyznačila stužkou rádu čestnej legie. — Popredný rakúsky politik, skutočný tajný radca Mikuláš Dumba, člen rakúskej panskej snemovne dňa 23. t. m. v Budapešti náhle zomrel na porážku srdca. Starý 70ročný pán bol tu na návšteve u svojho švagra vyslanca Juraja Joannoviča a pri obede stihla ho smrť. Jeho mrtvolu odviezli do Viedne.

Sviatok rumunského kráľovstva. 27. m. m. vo výročitý deň vyhlásenia samostatného rumunského kráľovstva — ako z Bukareštu oznamujú — v tamjšom katedrálom chráme odbavovali slávnostné služby Božie, na ktorých prítomní boli všetci ministri, jako i všetci občianski a vojenski hodnostári. Kráľovská palota a celé mesto ozdobené bolo zástavami.

Päťmillionov za jeden obraz. V Taliansku je zákonom zakázané, že sa staré obrazy niekdajších talianskych maliarov nesmú odpredať do cudzozemska. Teraz talianska vláda od rodiny Borgese chce odkúpiť obrazáreň za tri milliony šesťsto lír. Lež práve rodina Borgese prosí vládu, aby dovolila predat do cudzozemska Tizianov obraz „Svätá láska a Profánna láska,“ za čo potom celú obrazáreň zdarma prepustí vláde. Za Tizianov obraz totiž rodine Borgese v cudzozemsku nabídlí päť millionov lír a tak by rodina o million a štyristotisíc lír viac dostala a vláda by úplne zdarma prišla ku svetochýrnej obrazárni. Vláda avšak nechce to dovolit.

Oko za oko. Jedon brutálny paragraf pästového práva: „oko za oko“ doslovne previedol v Kieve jedon chlap menom Sachar Baglaj. Baglaj mal milenku, ktorá však myslela, že ju klame. Raz potom z vášnivej žiarlivosti obliala Baglaja vitriolom tak, že tento utratil svoje pravé oko. Nedávno Baglaja vypustili z nemocnice a tento rovno šiel ku svojej bývalej milenke Sarie Pinčukovej. Tu potom nerieknúc ani slovička, vytiahol nôž a vykľal deve pravé oko. Pomstivého mládence zatkli.

Zlodej zlata. Štefan Zajac, ktorý Balbachovú zlatú taviareň v Newarku v Amerike okradnul o zlato v hodnote jedného milliona, ako sme to sdělili, od 14. marca sedí vo väzení okres. súdu v Lipt. Sv. Mikuláši. Jako teraz oznamujú, Zajaca vypočul kr. fiškál ružomerský, ale zlodej všetko tvrdohlave tají. Sväto-mikulášsky okr. súd telegrafoval rakúsko-uhorskému konsulátu do New Yorku, že Zajaca už chytili; konsulát odpovedal, aby zlodeja dotiaľ podržali vo väzení, kým okresný súd nedostane z Newarku dôkazy o krádeži.

Generál Joubert zomrel. Hlavný vodca búrskkej armády generál Jakub Peter Joubert, ktorý tak početné víťazstvá vydobyl i v predošlej i v terajšej vojne nad Angličanmi, zomrel tieto dni na žalúdočnú neduh v 65. roku svojho života. Odumretie Jouberta je pre Búrov veľkou ztrátou zvlášte teraz počas vojny s Angličanmi.

V Lipt. Trnovec dňa 18. m. m. odbývala sa pekná slávnosť. Tamojší dobrovoľný hasičský spolok totiž v tento deň zasvätil meniny svojho protektora arcikniežata Jozefa a zároveň i pamiatku 15. marca. Pri slávnostnej hostine hl. veliteľ hasičov Juraj Puchy vyniesol zdravicu na kráľa, podveliteľ Ján Puchy na vlast, notár Eduard Unger na arcikniežata Jozefa, Juraj Urban na ministerského predsedu Kolomana Szélla a Ján Laczó na blavného župana Ludvika Kürthyho. V deň Jozefa dobrovoľní hasičia trnoveckí telegrafične zablahoželali arcikniežatu Jozefovi, ktorý na to nasledovným telegrammom odpovedal: Spolok dobrov. hasičov v Lipt. Trnovec. Prijmite moju najvrejšiu vďaku za vaše pekné a srdečné blahoželanie. Arciknieža Jozef.“

Uhorskí učitelia v Taliansku. Turistický spolok uhorských učiteľov počas tohoročných veľkonočných sviatkov usporiada výlet do Talianska. Spoločnosť 8. apríla pohne sa z Budapešti a z Fiume na lodi cestuje do Ancony. Odtiaľto cestuje do Rímu, Neapolu a Firenze, zadiaľ 19. apríla vráti sa domov. Uhorskí učitelia pôjdu i na poklonu ku pápežovi Levovi XIII. Spoločnosť vedie budapeštiansky škôldozorca kráľ. radca dr Karol Verédy.

Zima v marci. Chýrny Falb predpovedal bol na druhú polovicu marca chládež, a tento raz sa Falbovi vešteuie až veľmi podarilo. Tu v Budapešti začal na svitaní 20-ho marca sňah padať a padal až do poludnia. Budapešť vyzerala jako v decembri. — Ale nielen v Budapešti padal sňah a bola zima, lež po celej krajine panovalo nadmier chladné počasie a miestami napadlo sňahu vyše čenkov. Tak na pr. z Lipt. Sv. Mikuláša oznamujú, že i tam je zima a mrzne; v Ružomberku padá sňah a duje studený severný vetor; v Miškoveci, kde sa už i teplé jarné slniečko bolo ukázalo, tiež je všetko už pod sňahom a tuho mrzne. Na južných stranách Uhorska, menovite ale okolo Nového Sadu tiež neni lepšieho počasia, čo zahradám veľmi poškodilo.

Požiar v Ružomberku. V piatok, 23-ho marca vypukol v brindziarni Petra Makovického oheň, od ohňa chytily sa aj dva susedné domy, ktoré tiež padly ohňu v obeť. Ktosi telegrafoval do Liptovského Sv. Mikuláša, že celý Ružomberok stojí v plameňoch, na túto zprávu vybrali sa mikulášski hasičia na osobitnom vlaku do Ružomberka, keď ta ale dorazili, sotva našli už prácu, lebo požiar podarilo sa aj domácim hasičom udusiť.

Nešťastie jednej rodiny. Vo Viedni kupec Dominik Lang, ponevác mu obchod šiel zle, dorozumejúc sa so svojimi štyrmi dcérami spolu s nimi vypil otravu. Tri dcéry nešťastného otca podarilo sa ratovať životu, Lang ale a jedna jeho dcéra zomreli. Lang všetko do hromady bol dlžen asi 8000 zlatých a jeho priatelia a

známi hovoria, že keby sa bol nešťastný kupec zdôveril, bez všetkých ťažkostí bol by dostal takú požičku, ktorou by si bol mohol svoje neblabé hmotné pomery sriadiť.

KU OBRÁZKU.

Nový občan.

Malé dietatko doniesli domov zo svätého krstu. Celá rodina s napnutou zvedavosťou a nedočkavosťou očakávala príchod jeho. Konečne dostavilo sa mladé neviniatko. Matka s nevýslovnou radosťou pozerá na svoj najdrahší poklad, pátra, či svätý krst nezanechal na ňom aj zovňajšný nejaký znak. Ale veru nemluví sa nezmenilo zovňajšne, krst svätý ho oslobodil iba od prvorozeného hriechu.

A keď sa do sýtosti nadívali a naradovali na nevinnej útlej tváričke jeho, zasadne si rodinka ku kršteniu, lebo veď takúto radosť treba zasvätiť okázalejšie. A tu sa pripája na zdravie a šťastie nového občana, každý mu praje niečo dobrého, a matka za každým vinšom vzdychne, bár by sa to všetko aj vskutku splnilo.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 29. marca.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 102, zadok 112, polievková 140, jazyk 138, obličky, ľadviny 188, čistené 380 halierov za 1 klg. — *Burančina*: predok 200, zadok 240 hlov. — *Telacina*: predok 100, zadok 108, stehno 180 hlov za 1 klg. — *Bravčovina*: 108, stehno a lopatka 120 hlov za 1 klg. — *Sunka*: pražská 180, surová 140 hlov za 1 klgr.

Masť: Sviňská 112 hlov, loj 108 hlov, slanina ku roztopeniu 110 hlov a husacia masť 220 hlov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 170, sliepku 150, kohúta 250 hlov. Za jednu tučenú kačku 240, za tučenú hus 700 hlov. — *Očistená drúbež*: kura 120, sliepka 160, kapúň 290 hlov, tohoročná hus 10 kor. (za jeden klgr. tučenej husy 130 hlov), morka za kilo 140 hlov, a kačka za kus 260 hlov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 6 kusov za 40 hlov, menšie 45 kusov za 2 koruny, ku čajn 6 kusov za 40 hlov.

Ryby: Kapor 160, sumec 160, štika 110, zubáč 240, jesater 400, okúň 240 hlov za klgr. Raky: kus za — hlov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 200, kn čajn 260 hlov za 1 klgr. Tvaroh 46 hlov za kilo. — Smotana 56 hlov za liter. — Pár holubov 160 hlov, divá hus —, divá kačka —, jarabica — hlov za kus. — Zajac za kus — kor. — hlov. — 1 klgr. divej svine 80 hlov, stehno srny — hl. — Zemiaky nové 30 hlov za klgr.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
kor.	26:00	24:80	23:60	22:20	21:00	19:80
číslo.	6	7	7½	8		
kor.	18:20	16:40	13:50	10:80		

Pšeničné otruby drobné po kor. 8:80, hrubé po 9 00.
Zeleniny: Zemiaky ružiaky kor. 3:00—4:00, žlté

kor. 4:22—4:40, rožky kor. 8:00—2:00, biele kor. 2.80—3:00 za metr. cent Kapusta (v hlávkach) za kus 30 hl. kor. — Cibula kor. 5:00—8:400 m. c. Zeler 100 kusov — — Nové uhorky: za kus 2 koruny.

Strova: Hrach nový klgr. 100 hal., čistený starý 20—30 hal. za liter. Sošovica: domáca 16—24 za klgr. Riža 20 hlov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 26—30 hlov, čierny 20—22 hlov za kilogrammu.

»Sohr Sväto-Antonská« fabrika na strieborno-ocelové kosa, ktorej jediný a výhradný rozosielať a predavať je

Pán JOSEF SOHR

v meste Szill (Somogym.)

ktorý aj vlani na londýnskej výstave zlatou medajlou a čestným diplomom bol vyznačený.

100 korún vyplati tomu, kto vie preukázať »Sohr Sväto-Antonskú« kosu z ktorej inej fabriky,

200 korún vyplati tomu, kto z medzi 100 »Sohr Sväto-Antonských« vie preukázať päť zlých kôš.

Ochranná známka

Kto úplne spoľahlivú, dobrú kosu chce si zadovážiť, ten dotiaľ od nikoho nech si neobjedná kosu, kým si od vyšspomenutej chýrečnej firmy obrázkový cenník nežiadal, ktorý ona hockomu na žiadosť zdarma a vyplatene zašle.

Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

Zimné mesiace sú najpríhodnejšie objednavateľov shromažďovať. — Shromažditelom výhody! — Viac tisíc poďakujúcich listov a dostatočných objednávok nachodí sa k opozreniu. — Svedomitá výsuhla. — Úplná záruka!

(15—8.)

Budapešianska bursa s úradným značením cien dňa 30. marca.

Obilie	Jakoš dla hekt.	Za 5 kilogram		Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.	Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.
		od	do						
Pšenica banátska	75—81	kor. 7 15	kor. 7 95	Státn. dlh (Za každých 100 korún)			Prvá uhor. poisť. spol.	5525.—	5575.—
peštianska	75—81	7 15	8 00	Uhorská zlatá renta 4%	97 20	97 70	Pešt. uh. kupec. b.	4785.—	2740.—
stolnotelebradská	75—81	7 35	8 10	Uhorská korunová renta 4%	93 70	94 10	Pešt. prvá vlast. sporiteľňa	15900.—	16000.—
Baž (žito)	70—72	6 10	6 30	Uhorské regálové úpisý 4½%	98 75	99 50	Salgó-tarjánska baňa na uhlie	636 00	637 00
Jačmen na krm.	60—62	5 65	5 70	Uhorské premiové úpisý	164 00	165 00	Záložné listy.		
na pátku	62—64	5 45	5 55	Uhorská tiasko-segedínska požička 4%	141 50	142 50	Uhorského posem. úverkového ústavu 4%	93 00	93 75
na várku	64—66	—	—	Uhorská žel. požička 4½% v zl.	101 00	102 00	Uhorského úver. záložného ústavu 4½%	99 00	100 00
Ovos	39—41	5 00	5 45	vyvážkové úpisý 4½%	93 25	94 25	Uh. úver. ústavu s premiou 4%	119 00	120 00
Kukurica	—	5 25	5 35	Spoľočná požička v bež. peniazoch 4½%	99 00	99 50	Peniaze.		
červená	—	5 30	5 80	Žreby.			Cisársky dukát	11 40	11 45
Dateľinové semá, luc.	—	12 00	12 50	Spolku „Jó sáiv“	6 25	6 75	Dvadsat-frankovník	19 29	19 32
Svinská masť peštianska	—	56.—	62.—	Uhorského „Červeného kríža“	19 75	20 75	Nemecká ríšska mätka	118 75	118 99
vtídcka	—	54 00	54 59	Bakúkeho	43 50	43 00	Striebro	—	—
	—	—	—	Basilika	12 25	13 25			

Tlačou cis. a kráľ. dvornej knihtačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.